МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра української мови

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ

«УКРАЇНСЬКА МОВА (ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ)»

ДЛЯ СТУДЕНТІВ УСІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Харків - 2026

УКЛАДЕНО кафедрою української мови Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

Укладачі: доц. Заверющенко М.П., доц. Кримець О. М.

Затверджено на засіданні кафедри української мови.
Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

Завідувач кафедри
української мови _____ Микола ЗАВЕРЮЩЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується робочим навчальним планом і становить не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу студента, відведеного для вивчення дисципліни.

Така робота спрямована на самостійне вивчення студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни, формування в них умінь і навичок щодо практичного застосування знань з метою сформувати в майбутніх спеціалістів уміння й навички досконалого володіння українською літературною мовою у фаховій сфері.

Зміст самостійної роботи студента з курсу «Українська мова (професійного спрямування)» визначено робочою навчальною програмою дисципліни навчально-методичними матеріалами та завданнями

Самостійна робота з дисципліни «Українська мова (професійного спрямування)» передбачає:

1) опрацювання нового навчального матеріалу з кожної теми, поданого на заняттях викладачем;
2) самостійне вивчення окремих тем або питань, передбачених програмою; вивчення рекомендованої літератури;
3) виконання письмових домашніх завдань;
4) підготовку до усних виступів на практичних заняттях;
5) письмове укладання й оформлення запропонованих документів чи наукових праць;
6) відновлення конспектів навчально-наукових текстів;
7) підготовку до модульних контролів (модульних контрольних робіт №1, №2);
8) підготовку до підсумкового контролю;
9) виконання індивідуальних навчальних завдань;
10) контрольну перевірку кожним студентом особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення й самоконтролю;
11) можливі укладання тез для студентської наукової конференції «Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта і соціальний прогрес» та підготовку до виступу на засіданнях цієї конференції, оформлення презентації;

12) можливу підготовку до участі в Міжнародному конкурсі з української мови ім. П. Яцика, Міжнародному мовнолітературному конкурсі учнівської та студентської молоді ім. Т. Шевченка, Всеукраїнської студентської олімпіади.

Вивчення навчальної дисципліни потребує від студентів інтенсивної самостійної роботи щодо опанування спеціальною літературою, матеріалом конспекту, користування науково-навчальними джерелами й довідковими джерелами (словниками) для пошуку відповідей на запропоновані викладачем завдання для самостійної роботи.

Самостійно працювати над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної дисципліни студенти можуть у бібліотеці НТУ «ХПІ», навчальних аудиторіях, комп'ютерних класах, а також у домашніх умовах. Цю роботу за потреби проводять відповідно до заздалегідь складеного графіку, що гарантує можливість індивідуального доступу студента до визначених програмою дидактичних засобів. Графік доводять до відома студентів на початку поточного семестру.

Якщо в студентів виникають проблеми з вибором наукових джерел, розумінням наукової інформації, передбачено консультації викладача. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні практичних занять. Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента.

Перелік питань для самостійного опрацювання подано в табл. 1.

ТАБЛИЦЯ 1. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Назва теми	Питання для самостійного опрацювання (за модулями та темами)	Рекомендована література
Змістовий модуль №1 **Наукове і ділове спілкування як складники фахової діяльності**		
Тема 1. Державна мова – мова професійного спілкування.	1. Особливості мовної політики в Україні. 2. Система стилів української літературної мови. Характеристика. (4 год.)	2,5,7,11,14,15,16,18,19
Тема 2. Стилі сучасної української літературної мови.	1. Стандартні звороти наукового стилю. (4 год.)	2,5,7,11,14,15,16,19
Тема 3. Види оброблення навчальної літератури.	1. Оформлення інших видів наукових праць (стаття, тези, рецензія). (4 год.)	2,5,7,11,14,15,16
Тема 4. Офіційно-діловий стиль сучасної української літературної мови.	1. Оформлення цитат і посилань (покликань). 2. Розділові знаки в реченнях із цитатами. (4 год.)	2,5,7,8,11,14,15,16,17
Тема 5. Теоретичні засади діловодства.	1. Заява. Правила укладання заяв. 2. Класифікація документів. 3. Мовні кліше офіційно-ділового стилю. (5 год.)	1,2,5,7,8,11,14,15,16,17,18
Тема 6. Правила укладання ділових паперів.	1. Пояснювальна записка. Правила оформлення пояснювальної записки. (4 год.)	1,2,5,7,8,11,14,15,16,17,18,19

Тема 7. Нормативність фахового мовлення.	1. Особливості деяких норм української літературної мови: орфоепічні норми (правила наголошування деяких термінів); орфографічні норми (написання термінів разом, окремо або через дефіс); лексичні норми (розрізнення термінівпа-ронімів); стилістичні норми (тавтологія і плеоназм). (4 год.)	1,2,4,5,7,11,14,15,16,18
Змістовий модуль №2 **Основи термінологічної та лінгвістичної підготовки фахівця**		
Тема 8. Теоретичні засади термінознавства.	1. Інші мовні засоби вираження спеціальних понять: номенклатурні назви і професіоналізми. 2. Зв'язки термінознавства з іншими науковими дисциплінами. (4 год.)	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,14,15, 18,19
Тема 9. Шляхи виникнення нових термінів.	1. Скорочування складних і складених термінів у науковому тексті, вимоги до їх творення та правопису. 2. Правопис термінів іншомовного походження. (5 год.)	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14, 15
Тема 10. Термінологічне планування в Україні.	1. Опанування 50 фаховими термінами з дефініціями. (4 год.)	1,2,3,6,7,8,11,14,15
Тема 11. Теоретичні питання перекладознавства.	1. Способи перекладання (транскодування, калькування, описове перекладання). 2. Перекладацькі трансформації. (4 год.)	2,3,5,7,8,11,14,15,18,19

Тема 12. Словники у професійному мовленні.	1. Особливості творення й уживання назв осіб за родом діяльності (професією, посадою, званням), назв знарядь праці, пристроїв, деталей. (4 год.)	2,3,5,7,8,11,14,15,18
Тема 13. Граматичні труднощі перекладання термінів	1. Основні помилки під час перекладання термінів. 2. Редагування науково-технічних текстів. (4 год.)	2,3,5,7,8,11,13,14,15,18
Тема 14. Граматичні труднощі вживання термінів і загальновживаних слів у наукових текстах.	1. Прикметники й займенники в наукових і ділових текстах. 2. Особливості використання дієслівних форм у мовленні фахівця. Способи вираження наказу. (4 год.)	2,3,6,7,10,11,14,15

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

реферат

(вид індивідуального завдання)

№ з/п	Назва індивідуального завдання та (або) його розділів	Терміни виконання (на якому тижні)
	Завдання для самостійної роботи (індивідуальне домашнє завдання)	8 тиждень
	Теми рефератів (доповідей)	
1	Місце української мови серед інших мов світу.	
2	Виникнення української мови та писемності.	
3	Мова як суспільне явище. Функції мови.	
4	Мовне законодавство та мовна політика.	
5	Становлення й розвиток наукового стилю української мови.	
6	Особливості наукового тексту.	

7	Мовна й наукова картини світу.	
8	Правила оформлення бібліографічного опису книги.	
9	Становлення й розвиток офіційно-ділового стилю української мови.	
10	Класифікація документів.	
11	Тенденції розвитку української мови на сучасному етапі.	
12	Сучасна українська літературна мова: виникнення, ознаки, значення.	
13	Функціональні стилі української літературної мови.	
14	Мовна норма. Типи норм української літературної мови.	
15	Лексичний склад української мови: слово, лексичне значення, багатозначні слова й контекст.	
16	Класифікація лексики української мови (групи слів за значенням, походженням, сферою й частотою використання).	
17	Молодіжний сленг як мовне явище.	
18	Інновації в системі української мови та тенденції її розвитку в І пол. XXI ст.	
19	Мовна інтерференція: причини виникнення, види.	
20	Суржик як соціолінгвістичне явище.	
21	Український мовний етикет, його особливості.	
22	Національна мова як компонент бізнес-культури.	
23	Мовне планування в Україні.	15 тиждень
24	Термінологічне планування в Україні.	
25	Термінологічні стандарти як дієвий інструмент поліпшення якості фахових текстів.	
26	Організація термінологічних досліджень у Науковому товаристві імені Тараса Шевченка.	
27	Сучасні проблеми й перспективи українського термінознавства.	
28	Термін як основа лексичного складу наукового стилю.	
29	Термінологічні запозичання в мові науки й техніки: причини, джерела, функції.	
30	Проблеми лінгвістичного впорядкування терміносистем української мови.	
31	Номенклатурні знаки: визначення, історія вивчення,	

	типи.	
32	Актуальні проблеми сучасного термінознавства. Види лінгвістичних словників.	
33	Класифікація термінологічних словників.	
34	Українська термінографія за роки незалежності: здобутки й прорахунки.	
35	Хімічна термінологія української мови.	
36	Українська комп'ютерна термінологія.	
37	Українська машинобудівна термінологія.	
38	Термінологія охорони навколишнього середовища.	
39	Українська електротехнічна термінологія в її історичному розвитку.	
40	Українська економічна термінологія.	
41	Українська фізична термінологія.	
42	Українська математична термінологія.	
43	Українські й міжнародні організації зі стандартизації науково-технічної термінології.	
44	Проблеми комп'ютерного перекладання.	
45	Особливості вживання дієприкметників у науковому стилі.	

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОДІАГНОСТИКИ

Змістовий модуль 1

Наукове і ділове спілкування як складники фахової діяльності (16 год.)

1. Що таке мовна політика? Які її завдання в Україні? Які закони про мову функціонують у нашій державі?
2. Які є функціональні стилі сучасної української літературної мови? Назвіть сферу вживання, призначення, ознаки, мовні засоби, підстилі кожного з них.
3. Що таке стандартні звороти наукового стилю української літературної мови? Для чого їх застосовують у наукових текстах? Наведіть приклади таких зворотів.
4. Що таке стаття? Що таке тези доповіді? Що таке рецензія. Укажіть їх структуру, призначення, вимоги до їх оформлення.

5. Що таке посилання (покликання) у наукових текстах? Для чого їх уживають? Як правильно оформлювати цитати в професійних текстах? Наведіть приклади.
6. Укажіть параметри класифікації ділових паперів. Назвіть види документів за цими параметрами.
7. Що таке мовні кліше офіційно-ділового стилю мовлення? Наведіть приклади. Для чого їх застосовують у ділових паперах?
8. Що таке пояснювальна записка? Назвіть її реквізити. Укажіть правила її оформлення. Укладіть зразок пояснювальної записки.
9. Що таке мовна норма? Які типи мовних норм знаєте? Наведіть приклади.

Змістовий модуль 2

Основи термінологічної та лінгвістичної підготовки фахівця (16 год.)

1. Що таке термінознавство? З якими науками пов’язане термінознавство? Відповідь аргументуйте.
2. Назвіть правила правопису термінів іншомовного походження. Наведіть приклади термінів свого фаху.
3. Розкажіть про скорочування складних і складених термінів у науковому тексті, вимоги до їх творення та правопису.
4. Розкажіть про сучасний стан, історію, проблеми, перспективи розвитку сучасної української термінології, видатних термінознавців України.
5. Випишіть 50 фахових термінів з дефініціями і вивчіть їх напам’ять.
6. Розкажіть про способи перекладання (транскодування, калькування, описове перекладання). Наведіть приклади.
7. Розкажіть про перекладацькі трансформації. Наведіть приклади.
8. Особливості творення й уживання назв осіб за родом діяльності (професією, посадою, званням), назв знарядь праці, пристроїв, деталей. Наведіть приклади.
9. Що таке редагування наукових текстів? Які види помилок трапляються під час перекладання термінів? Наведіть приклади.
10. Розкажіть про правила утворення та використання прикметникових, займенникових, дієслівних форм у мовленні фахівця. Наведіть приклади.

ІНДИВІДУАЛЬНО-КОНСУЛЬТАТИВНА РОБОТА

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком, що містить індивідуальні заняття, консультації, перевірку виконання індивідуальних завдань, перевірку й захист завдань, запланованих на поточний контроль тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

1) за засвоєнням теоретичного матеріалу: а) консультації: індивідуальні (запитання – відповідь); б) групові (розгляд типових ситуацій-прикладів);

2) за засвоєнням практичного матеріалу: консультації індивідуальні й групові;

3) для комплексного оцінювання засвоєння програмного матеріалу:

а) індивідуальне здавання виконаних робіт;

б) підготовка виступу на практичному занятті.

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Базова література

1	Українська мова професійного спрямування: метод. вказівки до самостійної роботи з дисципліни "Українська мова" (професійного спрямування) : для студентів 1-го курсу Навч.-наук. ін-ту механіч. інженерії та транспорту / уклад.: К. В. Бєлова, В. В. Субботіна, Н. В. Писарська ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Форт, 2022. – 45 с. " [Електронний ресурс] http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/57033
2	Методичні рекомендації до самостійної роботи з курсу "Українська мова" [Електронний ресурс] : для студентів комп'ютерних спеціальностей / уклад.: С. М. Чернявська [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків, 2022. – 40 с. http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/57551
3	Методичні рекомендації до самостійної роботи з курсу "Українська мова" [Електронний ресурс] : для студентів електроенергетичних спеціальностей / уклад.: С. М. Чернявська [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків, 2022. – 44 с. http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/57550
4	Методичні вказівки з курсу "Українська мова (професійного спрямування)" [Електронний ресурс] : для студентів спец. 162 "Біотехнології та біоінженерія" / уклад.: С. М. Чернявська [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків, 2022. – 38 с. http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/60446

5	Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни "Українська мова (професійного спрямування)" [Електронний ресурс] : для студентів комп'ютерних спец. / уклад.: В. А. Сухоруков, О. В. Шокуров, О. В. Дяченко ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків, 2023. – 50 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64492
6	Методичні рекомендації до самостійної роботи з дисципліни "Українська мова" [Електронний ресурс] : для студентів хім. спец. Ч. 1 / уклад.: Л. Я. Терещенко, С. М. Чернявська, С. А. Лещенко ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків, 2023. – 23 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64496
7	Методичні рекомендації до самостійної роботи з курсу "Українська мова" [Електронний ресурс] : для студентів економ. спец. / уклад.: О. М. Кримець, М. Ю. Лухіна, А. М. Гомон ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2023. – 40 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64486
8	Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни "Українська мова" (професійного спрямування) : для студентів 1-го курсу спец. 132 "Матеріалознавство" / уклад.: В. В. Субботіна, Н. В. Писарська ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Форт, 2023. – 44 с. [Електронний ресурс] https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64519
9	Методична розробка до самостійної роботи з дисципліни "Українська мова" [Електронний ресурс] : для студентів спец. "Фінанси і кредит" / уклад.: Л. Я. Терещенко, А. М. Гомон ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків, 2023. – 24 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/69077
10	Методичні вказівки з курсу "Українська мова (професійного спрямування)" [Електронний ресурс] : для здобувачів І (бакалаврського) рівня вищої освіти спец. "Психологія, соціологія, соціальна робота, фізична культура і спорт" / уклад.: С. М. Чернявська, Т. О. Солодовник, О. Є. Немерцова ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2024. – 49 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/75823
11	Методичні вказівки з курсу "Українська мова (професійного спрямування)" [Електронний ресурс] : для здобувачів І (бакалаврського) рівня вищої освіти спец. 161 "Хімічні технології та інженерія" / уклад.: Д. В. Мірошниченко, О. М. Кримець, М. Ю. Лухіна ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2024. – 41 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/75824

12	Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни "Українська мова". Частина ІІ [Електронний ресурс] : для студентів хім. спец. Ч. 2 / уклад.: Л. Я. Терещенко, С. М. Чернявська, В. А. Сухоруков ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків, 2024. – 22 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/81412
13	Методичні вказівки з дисципліни “Українська мова (професійного спрямування)” [Електронний ресурс] : для студентів спец. “Комп’ютерні науки” / уклад.: С. М. Чернявська, С. Ю. Гавриленко, О. Є. Немерцова, О В. Дяченко ; Нац. техн. ун-т “Харків. політехн. ін-т”. – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ “ХПІ”, 2025. – 42 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/86971
14	Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни "Українська мова (професійного спрямування)" [Електронний ресурс] : для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спец. "Хімічні технології та інженерія", ("Технічна електрохімія та хімічні технології рідкісних розсіяних елементів") / уклад.: О. М. Кримець, М. Ю. Лухіна, С. А. Лещенко ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2025. – 42 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/91669
15	Методичні вказівки до самостійної роботи з навчальної дисципліни "Українська мова (професійного спрямування)" [Електронний ресурс] : для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою "Енергоефективність і комп'ютерна хімічна інженерія" спец. G1 "Хімічні технології та інженерія" / уклад.: О. М. Кримець, М. Ю. Лухіна, А. М. Миронов ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2025. – 44 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/91670
16	Методичні вказівки з навчальної дисципліни "Українська мова (професійного спрямування)" [Електронний ресурс] : для здобувачів І (бакалаврського) рівня вищої освіти спец. G2 "Технології захисту навколишнього середовища". Ч. 1. Наукове і ділове спілкування як складники фахової діяльності / уклад.: Н. В. Писарська, Т. Б. Новожилова, О. В. Дяченко ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2025. – 23 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/91779
17	Офіційно-діловий стиль: правила укладання документів різних видів [Електронний ресурс] : навч. посібник / М. П. Заверюценко, О. М. Кримець, С. М. Чернявська, О. В. Шокуров ; Нац. техн. ун-т “Харків. політехн. ін-т”. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ “ХПІ”, 2025. – 160 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/86970
18	Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни “Українська мова (професійного спрямування)” : для здобувачів І (бакалаврського) рівня вищої освіти спец. І10 “Соціальна робота та консультування” / уклад.: О. М. Кримець, М. Ю. Лухіна, С. М. Чернявська, Т. О.

	Солодовник ; Нац. техн. ун-т “Харків. політехн. ін-т”. Харків, 2026. 41 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/100379
19	Заверющенко М. П., Кримець О. М., Чернявська С. М. Українська мова (професійного спрямування) : навч. посібник для студентів усіх спец ; Нац. техн. ун-т “Харків. політехн. ін-т”. Харків, 2026. 229 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/104203

Допоміжна література

20	Голоюх Л.В. Українська мова за професійним спрямуванням. Для студентів навчально-наукового фізико-технологічного інституту : навч. посібник. - Луцьк, 2022. - 192 с. https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21232/1/posibnyk.pdf
21	В. Ю. Підгурська, І. В. Голубовська. Українська мова за професійним спрямуванням. Навчальний посібник / В. Ю. Підгурська, І. В. Голубовська. - Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. - 192 с. http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf
22	Мамич М.В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчально-методичний посібник. 3-тє вид., доповнене і перероблене / М. В. Мамич. – Одеса : Фенікс, 2023. – 86 с. https://hdl.handle.net/11300/26524

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. http://chak-chy-pravylno-my-hovorymo.wikidot.com/
2. http://kultura-movy.wikidot.com/
3. http://nepravylno-pravylno.wikidot.com/
4. http://www.mova.info
5. http://www.pravopys.net
6. http://repository.kpi.kharkov.ua